

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาการจัดการศึกษาปฐมวัย สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะตามลำดับดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยการจัดการศึกษาปฐมวัย สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. การจัดการศึกษาปฐมวัย สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมาก ไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก และด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า

1.1 ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ หัวหน้าศูนย์ ครูผู้ดูแลเด็ก และคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กคำนึงถึงความสนใจ ความต้องการ ความแตกต่าง และความสามารถของเด็กทุกคน รวมทั้งเด็กปกติ เด็กด้อยโอกาสและเด็กพิเศษ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษารอบคลุมภาระงานการจัดการศึกษาทุกด้านของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หัวหน้าศูนย์ ครูผู้ดูแลเด็ก และคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรแกนกลางและเอกสาร

หลักสูตรอื่น ๆ และการกำหนดพันธกิจ เป้าหมาย หรือจุดหมายของหลักสูตรสถานศึกษา สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.2 ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กมีโอกาสได้เลือกเล่นกิจกรรมอิสระเสรีและมีของเล่นหลากหลายเหมาะสมกับวัย และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนให้ร่มรื่น สวยงาม กว้างขวางและเหมาะสมกับการจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดสภาพแวดล้อม ให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง รวมทั้งพัฒนาการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมด้วย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดเครื่องเล่นสนามเพียงพอกับความต้องการของเด็ก และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับการพัฒนาของเด็กในทุกด้าน

1.3 ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการนำเทคโนโลยี/นวัตกรรมมาใช้ในการจัดกิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดกิจกรรมส่งเสริมลักษณะที่ดีคุณธรรม จริยธรรม และทักษะการชีวิตประจำวันอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และครูผู้ดูแลเด็กมีการพัฒนาตนเอง ปรับปรุงและใช้เทคนิคการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับเด็ก

1.4 ด้านการบูรณาการการเรียนรู้โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ครูผู้ดูแลเด็กมีการบูรณาการด้านคุณธรรมและค่านิยมเข้ากับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมของครูผู้ดูแลเด็กสอดคล้องกับบริบทของสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ และการจัดกิจกรรมของครูผู้ดูแลเด็กยึดหลักการ หนึ่งแนวคิดเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายกิจกรรม

1.5 ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ครูผู้ดูแลเด็กศึกษาและทำความเข้าใจถึงพัฒนาการเด็กในแต่ละช่วงอายุในทุกด้าน ครูผู้ดูแลเด็กประเมินและบันทึกพัฒนาการเด็กอย่างครอบคลุมทุกด้าน และครูผู้ดูแลเด็ก ใช้วิธีการและเครื่องมือที่เหมาะสมและหลากหลายสำหรับการประเมินและบันทึกพัฒนาการของเด็ก

1.6 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวเด็กโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ครูผู้ดูแลเด็กจัดให้มีการประชุมผู้ปกครองเพื่อรับทราบข้อมูลของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็กมีการประสานสัมพันธ์กับผู้ปกครองเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและร่วมกันแก้ปัญหาของเด็ก และครูผู้ดูแลเด็กรายงานความก้าวหน้าของเด็กให้ผู้ปกครองทราบอย่างต่อเนื่อง

2. แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัย สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด พบว่า

2.1 ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม ควรมีการจัดฝึกอบรมเพื่อเตรียมความพร้อมในการสร้างหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริง

2.2 ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก เช่น การปรับปรุงภูมิทัศน์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดหาพื้นที่ใช้สอยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพิ่มเติม หรือขยายพื้นที่เพิ่มมากขึ้น

2.3 ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ควรมีการจัดกิจกรรมการสอนที่หลากหลายเพื่อพัฒนาการที่ครบถ้วนของเด็ก ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

2.4 ด้านการบูรณาการการเรียนรู้ ควรส่งเสริมให้บุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความรู้ ความเข้าใจหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย และมีการจัดฝึกอบรม ความรู้ความสามารถในการผลิตสื่อ/นวัตกรรม ของบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.5 ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ควรให้มีการกำหนดเกณฑ์การประเมินผลการจัดประสบการณ์อย่างชัดเจน และมีการแจ้งผลการประเมินการจัดประสบการณ์ให้ผู้ดูแลเด็กทราบ

2.6 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวเด็ก ควรให้ครอบครัวของเด็กเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นประจำ

3. จากการจัดการศึกษาปฐมวัย สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ระดับค่าเฉลี่ยของการจัดการศึกษาปฐมวัย 3 ลำดับสุดท้าย คือ ด้านการบูรณาการการเรียนรู้ ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

และด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวเด็ก ซึ่งผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มได้ให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยด้านการบูรณาการการเรียนรู้ มีดังนี้

3.1.1 เด็กเล็กควรได้เรียนรู้จากกิจกรรมที่หลากหลาย และมีการบูรณาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ

3.1.2 การจัดประสบการณ์ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกครั้ง ต้องเน้นการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและปฏิบัติจริงตามความสามารถของเด็ก

3.1.3 จัดกิจกรรมหรือ โครงการต่างๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่หลากหลาย เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เด็กกล้าแสดงออก และเป็นการเพิ่มศักยภาพด้านต่างๆ ของพัฒนาการด้วย

3.2 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก มีดังนี้

3.2.1 การดำเนินกิจกรรมหรือการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวาปีปทุม ควรมีการแจ้งให้ฝ่ายต่างๆ รวมถึงประชาชนให้รับทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น

3.2.2 จัดให้มีการประเมินผลพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกภาคเรียน ในรูปแบบของคณะกรรมการทั้งจากภายในและภายนอก ร่วมเป็นผู้ประเมินผล

3.2.3 นำผลที่ได้จากการประเมินผลพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กมาใช้ในการวางแผนและพัฒนาบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพและสมรรถนะในการทำงานเพิ่มมากขึ้น

3.2.4 ควรมีการศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการในแต่ละช่วงอายุ ก่อนทำการประเมิน

3.2.5 จัดให้มีการนำผลการประเมิน ไปปรับปรุงพัฒนาการของเด็ก เพื่อให้ได้ทราบจุดแข็งและจุดอ่อนของพัฒนาการเด็กและนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงการจัดประสบการณ์เด็กในพัฒนาการด้านต่างๆ

3.3 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวเด็ก มีดังนี้

3.3.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองของเด็กเล็กเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา และกำหนดแนวทางในการพัฒนาคุณภาพของการศึกษา

3.3.2 มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับผู้ปกครองเพื่อทำให้ทราบความก้าวหน้าในการดำเนินงานในระดับต่าง ๆ

3.3.3 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีการรายงานความก้าวหน้าด้านการพัฒนาการของเด็กให้ผู้ปกครองได้รับทราบเป็นระยะ

3.3.4 ควรจัดทำกิจกรรมเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างสม่ำเสมอ

อภิปรายผล

จากการวิจัยการจัดการศึกษาปฐมวัย สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. จากผลการวิจัย พบว่า การจัดการศึกษาปฐมวัย สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากทุกด้านที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจาก การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยมีการกำหนดนโยบายการบริหารการศึกษาเกี่ยวกับการกำหนดให้บุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม ตั้งแต่ขั้นการวางแผนการประเมินความต้องการ ความจำเป็นของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การวิเคราะห์สาเหตุ และพิจารณาหาแนวทางแก้ไข ตามประเด็นสำคัญ การดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการดำเนินการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กำหนดให้การบริหารและการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีความเป็นอิสระโดยมีการกำกับ ติดตาม การประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจากรัฐ และต้องปฏิบัติตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเช่นเดียวกับสถานศึกษาของรัฐ มีการกำหนดกำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

ทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก มีการกำหนดให้สถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา นั่นคือ โรงเรียนทุกโรง ในระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับอุดมศึกษา ต้องมีการประเมินคุณภาพภายนอก จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) อย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปี และกฎกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพภายนอก จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อย่างน้อยหนึ่งครั้ง ในทุกสามปี และรับการประเมินคุณภาพภายนอก จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และปฐมวัยที่มีผลให้ทุกโรงเรียนต้องดำเนินการ การปฏิบัติรูปการศึกษาดำเนินนโยบายของรัฐบาล ประกอบกับในสภาวะปัจจุบัน สังคมได้มีการเปลี่ยนแปลงไปสู่โลกไร้พรมแดนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การดำเนินชีวิต และการพัฒนาสังคม ได้ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการศึกษาอย่างเห็นได้ชัดทุกฝ่ายนับตั้งแต่รัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ ผู้มีส่วนในการจัดการศึกษา ผู้มีส่วนได้เสีย ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการจัดการศึกษา และผู้ปกครองนักเรียนเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาทุกระดับ อีกทั้งโรงเรียนเอกชนต้องแข่งขันกันเองในทุกด้าน แข่งขันกับศูนย์เด็กปฐมวัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และต้องแข่งขันกับโรงเรียนของรัฐบาล ทุกโรงเรียนจึงมีความกระตือรือร้น มีความต้องการพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง การแข่งขัน และให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม

นอกจากนี้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับอายุ 3-5) ยึดหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยโดยกำหนดให้ ผู้บริหาร ผู้สอน พ่อแม่ หรือผู้ปกครอง และชุมชน มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพของเด็ก (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2547 : 111-115) โดยผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัย จะต้องมีความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยและมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาปฐมวัย ส่งเสริมทางบริการทางการศึกษาให้เด็กเข้าเรียนอย่างทั่วถึงและเสมอภาคเป็นผู้นำในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยร่วมให้ความเห็นชอบกำหนดวิสัยทัศน์และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กทุกช่วงอายุ และสร้างความร่วมมือและประสานกับบุคลากร

ทุกฝ่ายในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา สนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อมตลอดจนสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ และกำกับให้มีการประเมินคุณภาพในสถานศึกษาและนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพเด็ก

ส่วนบทบาทผู้สอนระดับปฐมวัย จะมีบทบาทในฐานะผู้เสริมสร้างการเรียนรู้ จัดประสบการณ์เรียนรู้สำหรับเด็กกำหนดขึ้นด้วยตัวเอง และผู้สอนกับเด็กเล็กร่วมกันกำหนดโดยเสริมสร้างพัฒนาการเด็กให้ครอบคลุมทุกด้านประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาน้ำนและชุมชน เพื่อให้เด็กได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและมีมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์นำนวัตกรรมเทคโนโลยีทางการสอนมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพบริบทสังคม ชุมชน และท้องถิ่น และประเมินผลการใช้หลักสูตร เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น บทบาทของพ่อแม่หรือผู้ปกครองเด็กปฐมวัยจะต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนพัฒนาสถานศึกษาและให้ความเห็นชอบ กำหนด แผนการเรียนรู้ของเด็ก ร่วมกับผู้สอนและเด็ก อบรมเลี้ยงดู เอาใจใส่ให้ความรัก ความอบอุ่น ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก และเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในด้านการปฏิบัติตนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และมีคุณธรรมนำไปสู่การพัฒนาให้เป็นสถาบันแห่ง การเรียนรู้ บทบาทของชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ในบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษา สมาคม / ชมรม ผู้ปกครอง ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอก และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของเด็กทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาทำหน้าที่เสนอแนะในการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาซึ่งจากบทบาทหน้าที่ของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้จึงทำให้ทุกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัยในทุกด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ ประสาท เขตมรรคา (2548 : 99 – 101) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง ความคาดหวังของผู้ปกครองนักเรียนต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคเหนือ เขต 1 พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนมีความคาดหวังต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนเอกชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เกียรติขจร ชัยอมฤต (2550 : 137) ได้ศึกษาการดำเนินงานตามหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนเอกชนจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก อวยชัย เลิศยะโส (2550 : 7) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นการดำเนินงานตามหลักการจัดการศึกษาในสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ทั้งโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ณัฐพงศ์ พุฒผล้า (2550 : 159 – 163) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ของสถานศึกษาเอกชนและรัฐในเขตพื้นที่อำเภอเมืองมหาสารคาม (ผู้บริหารและครูผู้สอน) การดำเนินการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1.1 ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ หัวหน้าศูนย์ ครูผู้ดูแลเด็ก และคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กคำนึงถึงความสนใจความต้องการ ความแตกต่าง และความสามารถของเด็กทุกคน รวมทั้งเด็กปกติ เด็กด้อยโอกาส และเด็กพิเศษ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ครอบคลุมภาระงานการจัดการศึกษาทุกด้านของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หัวหน้าศูนย์ ครูผู้ดูแลเด็ก และคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรแกนกลางและเอกสารหลักสูตรอื่น ๆ และการกำหนดพันธกิจ เป้าหมาย หรือจุดหมายของหลักสูตรสถานศึกษา สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอวยชัย เลิศยะโส (2550 : 7) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นการดำเนินงานตามหลักการจัดการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า ทั้งโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม ประสาท เขตมรรคา (2548 : 99 – 101) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง ความคาดหวังของผู้ปกครองนักเรียนต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนมีความคาดหวังต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนเอกชน พบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านวิชาการ และสำนักวิชาการมาตรฐานการศึกษา (2546 : 5-7) ได้กล่าวว่า การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม การพัฒนาหลักสูตรพิจารณาจากวัยและประสบการณ์ของเด็ก โดยเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาเด็กทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์เดิมที่เด็กมีอยู่ และประสบการณ์ใหม่ที่เด็กจะได้รับต้องมีความหมายกับตัวเด็ก เป็นหลักสูตรที่ให้โอกาสทั้งเด็กปกติ เด็กด้อยโอกาส และเด็กพิเศษ ได้พัฒนา รวมทั้งยอมรับ

ในวัฒนธรรมและภาษาของเด็ก พัฒนาเด็กให้รู้สึกเป็นสุขในปัจจุบัน มิใช่เพียงเพื่อเตรียมเด็กสำหรับอนาคตข้างหน้าเท่านั้น

1.2 ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กมีโอกาสได้เลือกเล่นกิจกรรมอิสระเสรีและมีของเล่นหลากหลายเหมาะสมกับวัย และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนให้ร่มรื่น สวยงาม กว้างขวางและเหมาะสมกับการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดสภาพแวดล้อม ให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง รวมทั้งพัฒนาการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมด้วย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดเครื่องเล่นสนามเพียงพอกับความต้องการของเด็ก และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับการพัฒนาของเด็กในทุกด้าน สอดคล้องกับแนวคิดของเกียรติก้อง ชัยอมฤต (2550 : 6) ได้กล่าวว่า การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก จะต้องอยู่ในสภาพที่สนองความต้องการ ความสนใจของเด็กทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ผู้สอนจะต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กได้อยู่ในที่ที่สะอาด ปลอดภัย อากาศสดชื่นผ่อนคลาย ไม่เครียด มีโอกาสออกกำลังกายและพักผ่อน มีสื่อวัสดุอุปกรณ์ มีของเล่นที่หลากหลายเหมาะสมกับวัย ให้เด็กมีโอกาสได้เลือกเล่น เรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและโลกที่เด็กอยู่ รวมทั้งพัฒนาการ อยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม ดังนั้น สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนจึงเป็นเสมือนหนึ่งสังคมที่มีคุณค่าสำหรับเด็กแต่ละคนจะเรียนรู้และสะท้อนให้เห็นว่าบุคคลในสังคมเห็นความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัย

1.3 ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการนำเทคโนโลยี/นวัตกรรมมาใช้ในการจัดกิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็ก การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดกิจกรรมส่งเสริมลักษณะที่ดีคุณธรรม จริยธรรม และทักษะการชีวิตประจำวันอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และครูผู้ดูแลเด็กมีการพัฒนาตนเอง ปรับปรุงและใช้เทคนิคการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้เหมาะสมกับเด็ก สอดคล้องกับแนวคิดของสิริรัตน์ ภาโนมัย (2553 : 114) ได้ศึกษาอนาคตภาพของศูนย์พัฒนาเด็กบึงเนียมองค์การบริหารส่วนตำบลบึงเนียม จังหวัดขอนแก่น ในระยะ ภายใน

5 ปี (2552-2556) การจัดประสบการณ์และงานวิชาการ จากการศึกษาพบว่า การจัดการศึกษาใน อนาคตของศูนย์พัฒนาเด็กบึงเนียม จะมีการสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมแก่เด็กอย่างต่อเนื่อง จะจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมด้านสุขภาพอนามัยแก่เด็กอย่างเหมาะสม

1.4 ด้านการบูรณาการการเรียนรู้ โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงตาม ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ครูผู้ดูแลเด็กมีการบูรณาการด้านคุณธรรมและค่านิยม เข้ากับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมของครูผู้ดูแลเด็กสอดคล้องกับบริบทของสังคม และวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ และการจัดกิจกรรมของครูผู้ดูแลเด็กยึดหลักการ หนึ่งแนวคิดเด็ก สามารถเรียนรู้ได้หลายกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของเกียรติจจร ชัยอมฤต (2550 : 137) ได้ศึกษาการดำเนินงานตามหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนเอกชนจังหวัดมหาสารคาม พบว่า ทุกด้านมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการบูรณาการ การเรียนรู้ และบุญองค์ ะเกิดเป็ง (2551 : 32) ได้กล่าวว่า จากหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย เป็นการจัดกิจกรรมบูรณาการให้เหมาะสมกับระดับพัฒนาของผู้เรียนแต่ละคน สอดคล้องกับ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อทางศาสนา สภาพเศรษฐกิจ สังคม โดยได้รับความร่วมมือจากบุคคลครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กร เอกชน สถาบันทางศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นๆ

1.5 ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก 8 ข้อ และระดับปานกลาง 1 ข้อ เรียงตาม ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ครูผู้ดูแลเด็กศึกษาและทำความเข้าใจถึงพัฒนาการเด็กใน แต่ละช่วงอายุในทุกด้าน ครูผู้ดูแลเด็กประเมินและบันทึกพัฒนาการเด็ก อย่างครอบคลุมทุกด้าน และครูผู้ดูแลเด็กใช้วิธีการและเครื่องมือที่เหมาะสมและหลากหลายสำหรับการประเมินและบันทึก พัฒนาการของเด็ก สอดคล้องกับแนวคิดของอวยชัย เลิศยะโส (2550 : 7) ได้กล่าวว่า การประเมิน พัฒนาการเด็กปฐมวัย โดยผู้บริหาร ครูและผู้ปกครอง เด็กควรมีส่วนร่วมในการประเมินจากสภาพ จริง การใช้เครื่องมือเหมาะสมครอบคลุมพัฒนาการของเด็กทุกด้านและนำผลการประเมินมาใช้ ปรับปรุง พัฒนาการเด็กเป็นรายบุคคล สรุปและรายงานผลการประเมินพัฒนาเด็กให้ผู้มีส่วน เกี่ยวข้องทราบ

1.6 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวเด็ก โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ใน ระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ครูผู้ดูแลเด็กจัดให้มีการประชุม

ผู้ปกครองเพื่อรับทราบข้อมูลของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็กมีการประสานสัมพันธ์กับผู้ปกครองเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและร่วมกันแก้ปัญหาของเด็ก และครูผู้ดูแลเด็กรายงานความก้าวหน้าของเด็กให้ผู้ปกครองทราบอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 31 – 35) ได้กล่าวถึง ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่เด็กเจริญเติบโตขึ้นมา ผู้สอน พ่อแม่ และผู้ปกครองของเด็กจะต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ทำความเข้าใจพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ต้องยอมรับและร่วมมือกันรับผิดชอบ หรือถือเป็นหุ้นส่วนที่จะต้องช่วยกันพัฒนาเด็กให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการร่วมกัน ดังนั้น ผู้สอนจึงมีใจจะแลกเปลี่ยนความรู้กับพ่อแม่ ผู้ปกครองเกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก เท่านั้นแต่จะต้องให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการพัฒนาด้วย ทั้งนี้ มิได้หมายความว่าให้ พ่อแม่ ผู้ปกครองเป็นผู้กำหนดเนื้อหาหลักสูตรตามความต้องการ โดยไม่คำนึงถึงหลักการจัดที่เหมาะสมกับวัยเด็ก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ค้นพบปัญหาซึ่งควรนำมาเสนอแนะ ดังนี้

1.1 ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม ผลการวิจัยพบว่า การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมุ่งเน้นการพัฒนาเด็กให้ครบทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรจัดทำหลักสูตรในระดับปฐมวัยให้ครบทุกด้านที่ประกอบด้วย ด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสติปัญญา เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับวัยของเด็กและคำนึงถึงความสนใจ ความต้องการของเด็กและผู้ปกครองมากที่สุด

1.2 ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมผู้ปกครองในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมให้สะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย และมีของเล่นที่หลากหลาย เหมาะสมกับวัย และเอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก โดยเปิด โอกาสให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดและตัดสินใจในการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ด้วย

1.3 ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วม ในการวางแผนสนับสนุนเข้าร่วมกิจกรรม และประเมินพัฒนาการ

ของเด็ก มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรม การประเมินผลตามสภาพความเป็นจริงเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

1.4 ด้านการบูรณาการการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้ดูแลเด็กจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละวันให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่นที่หลากหลายกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรส่งเสริมให้ครูมีการจัดการเรียนรู้โดยยึดหลักการหนึ่งแนวคิดเด็กเรียนรู้ได้หลายกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของเด็กให้ดียิ่งขึ้น

1.5 ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ผลการวิจัยพบว่า หัวหน้าศูนย์ครูผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครองร่วมกันประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรส่งเสริมให้ครูผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ และการประเมินพัฒนาการเด็ก และควรสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ครูผู้ดูแลเด็กจะได้จัดประสบการณ์ และประเมินพัฒนาการ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก

1.6 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวเด็ก ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้ดูแลเด็กเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองร่วมสังเกตพฤติกรรมเด็กขณะที่อยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมเด็ก เช่น การจัดทำโครงการเยี่ยมบ้านเด็ก ครูรายงานความก้าวหน้าของเด็กให้ผู้ปกครองทราบ เพื่อให้ผู้ปกครองให้ข้อเสนอแนะและแสดงความคิดเห็นเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาของเด็ก

2. ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการดำเนินงานตามหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีประสิทธิภาพ เพื่อนำผลการวิจัยมาเป็นข้อมูลสำหรับจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดมหาสารคาม ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดต่อไป

2.2 ควรวิจัยเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานตามหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตจังหวัดมหาสารคามทุกเขตพื้นที่เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยไปเป็นแนวทางการดำเนินงานตามหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย สังกัด

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคามให้มีมาตรฐานและเป็นแนวทางการดำเนินงานที่
เป็นไปในทิศทางเดียวกันต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY